

Par līgumiem starp komercsabiedrībām

2016-07-12

Vai līgums (pakalpojuma vai preču piegādes) 2 komercsabiedrību starpā ir obligāts? Ja jā, tad kāds ir tā tiesiskais regulējums? Vai ir kādas nozares un / vai summas ierobežojumi, kuru gadījumā līgumi ir obligāti?

Civiltiesībās pastāv privātautonomijas princips, saskaņā ar kuru tiesību subjekti ir vienlīdzīgi un tiem ir tiesības brīvi noteikt savstarpējās tiesiskās attiecības. Privātautonomijas būtiskākā izpausme ir līgumu brīvības princips, kas paredz līgumslēdzējiem:

- tiesības brīvi izvēlēties slēgt vai neslēgt kādu līgumu;
- tiesības brīvi izvēlēties līguma partneri, saturu un formu, ciktāl tas nav ierobežots ar tiesību normām.

Ja komersanti ir nolēmuši dibināt tiesiskās attiecības un slēgt līgumu, iesaistītajām pusēm galvenokārt interesē, vai līgums ir jāslēdz rakstveidā, vai arī ir pietiekami ar mutvārdu vienošanos. Šādos gadījumos ir jāņem vērā Civillikuma (CL) normas par tiesisko darījumu formu ([CL 1473.](#) un turpmākie panti). Saskaņā ar [CL 1482.pantu](#) darījumi jānoformē rakstiski vai nu pēc likuma, vai pēc dalībnieku labprātīgas vienošanās.

Atšķirībā, piemēram, no Darba likuma, kura [40.pantā](#) paredzēts pienākums slēgt rakstveida līgumu darbinieka interešu aizsardzībai, CL vispārīgie noteikumi par uzņēmuma (pakalpojuma) līgumu šādu prasību neparedz. Tomēr tas, vai uzņēmuma līgums slēdzams rakstveidā, ir atkarīgs no konkrētā pasūtījuma, kuru uzņēmējs apņēmis izpildīt. Piemēram, projektēšanas līgums, kas pēc satura atbilst uzņēmuma līgumam, ir jāslēdz rakstveidā, jo to nosaka Būvniecības likums (Būvniecības likuma [13.panta](#) 11.daļa). Ja speciālais likums nenosaka rakstveida formu kā konkrētā darījuma būtisku sastāvdaļu, līdzēji var noslēgt uzņēmuma līgumu arī mutvārdos.

Tāpat kā uzņēmuma līgumam, arī piegādes līgumam CL neparedz obligātu rakstveida formu. CL [2107.pantā](#) kā piegādes līguma būtiskās sastāvdaļas minētas priekšmets un cena. Līdz ar to juridisks spēks ir arī īsam, lakoniskam līgumam, ko puses var izteikt gan rakstveidā, gan mutvārdos. Tomēr komersantiem ir jāņem vērā papildu nosacījumi attiecībā uz grāmatvedības prasībām preču piegādes dokumentiem.

Proti, Ministru kabineta (MK) noteikumos [Nr.585](#) “Noteikumi par grāmatvedības kārtošanu un organizāciju” (MK noteikumi Nr.585) noteikts, ka visus uzņēmuma saimnieciskos darījumus apliecina ar attaisnojuma dokumentiem, novērtē naudas izteiksmē un sistemātiskā kārtībā

iegrāmato uzņēmuma grāmatvedības reģistros. Saskaņā ar MK noteikumu Nr.585 [35.11.punktu](#), lai noteiktu preču izcelsmi un piederību preču saņemšanas un izsniegšanas vietās, izmanto preču piegādes dokumentu. Preču piegādes dokuments apliecina preču piegādes un saņemšanas faktu, un tajā jāietver vairāki noteikti rekvizīti, tajā skaitā:

- preču nosūtītāja un saņēmēja nosaukums (firma);
- reģistrācijas numuri;
- preču izsniegšanas vietas adrese;
- preču nosaukums;
- mērvienība un daudzums;
- cita informācija.

MK noteikumu Nr.585 [35.11.punkta](#) 9.apakšpunktā paredzēts, ka preču piegādes dokumentā ir jāiekļauj atsauce uz citu dokumentu (ja tāds ir), kurā atrodama informācija, kas nepieciešama saimnieciskā darījuma novērtēšanai naudas izteiksmē (piemēram, līgums). Minētajā apakšpunktā iekļautā vārdkopa “ja tāds ir” norāda, ka komersantiem nav nepieciešams *de facto* rakstveida līgums, kas apliecinātu saimnieciskā darījuma noslēgšanu.

Arī tiesu praksē ir atzīts, ka līguma noslēgšana automātiski nenozīmē, ka darījums ir faktiski noticis - ir nepieciešams izvērtēt darījuma ekonomisko būtību (skat. Administratīvās rajona tiesas 07.07.2014. sprieduma lietā [Nr.A420446813](#) 11.punktu).

Tātad jāsecina, ka, lai gan normatīvie akti neuzliek šādu pienākumu, komersantiem vienojoties par vairākkārtēju preču piegādi, rakstveida līgums var būt vēlams vai pat nepieciešams tiesisko attiecību sakārtošanai. Lai izvairītos no iespējamām domstarpībām nākotnē, nepieciešams vienoties ne tikai par līguma priekšmeta detalizētu raksturojumu un preču saņemšanu, bet arī par samaksas kārtību, līguma neizpildes sekām, grozīšanu un izbeigšanu, kā arī citiem nosacījumiem. Rakstveida līguma noslēgšana izpilda Komerclikuma [169.panta](#) 1.daļā paredzēto valdes locekļa pienākumu rīkoties kā krietnam un rūpīgam saimniekam, proti, tā rīcībai ir jābūt saskaņotai ar saprātīgu komerciālās apgrozības praksi, kurā netiek pieļauta pat viegla neuzmanība.